

**Posudek oponenta disertační práce Mgr. Jakuba Jauerniga
„Využití historie v mocenských bojích pozdního středověku“**

předkládané v roce 2023 na katedře českých dějin.

I. Stručná charakteristika práce

Autor se zabývá problematikou politického a mocenského využití historiografie v pozdně středověké Anglii. Především z tohoto hlediska sleduje podání historických pramenů o počátcích panovnické moci a jejich argumentů pro panovnickou legitimitu a propagandu. Vychází přitom na jedné straně z narativních pramenů, na druhé straně z pramenů heraldických (erbovníků) a genealogických. Zvláštní pozornost věnuje dvěma genealogickým svitkům, svitku Eduarda I. z konce 13. století a svitku Eduarda IV. z třetí čtvrtiny 15. století. Genealogické aspekty současně propojuje s heraldickým studiem.

II. Stručné celkové zhodnocení práce

Práce je příspěvkem ke zkoumání panovnické ideologie a propagandy v pozdně středověké Anglii. Díky studiu některých dosud málo využívaných pramenů mohl autor rozšířit a částečně korigovat dosavadní badatelské výsledky. Prokázal přitom schopnost práce s různými typy historických pramenů i dobrou znalost odborné literatury.

III. Podrobné zhodnocení práce a jejích jednotlivých aspektů

Jakub Jauernig si za cíl své práce stanovil „využití narativů o počátcích knížecí moci středověkými panovníky, aby ospravedlnili legitimitu své vlády“ a „odhalení propojenosti rozšířených narativních pramenů ... s dosud stále málo pobádanými prameny, jako například erbovníky, heraldická miscellanea či genealogické svitky...“. Po úvodních kapitolách, v nichž podává základní informace o Británii a jejích součástech, hlavně o vztahu Welsu a Skotska k Británii, o jejích obyvatelích a králích, a výklad pojmů, které je označují, přechází k hlavnímu tématu práce, jímž je politické využití legendárního trojského původu Britů a s ním související legendy o Brutovi, v němž v souladu s odbornou literaturou vidí nejdůležitější postavu počátků britských dějin a záruku jednoty ostrova. Stejný význam pro legitimitu panovníků a ideologii státu měla představa o trojském dědictví Britů, o něž Britové v politické propagandě opírali svou moc a odvozovali od něho své právo. Až ve druhém plánu jsou pojednány také legendy o Artušovi, Merlinovi či velšský příběh o Branovi. Hlavním literárním zdrojem disertace J. Jauerniga jsou Dějiny britských králů Geoffreya z Monmouthu z 12. století, které na celé generace ovlivnily představy Britů o svém původu a svých dějinách, ale autor přihlíží i k dalším narativním pramenům. Teorie vyplývající z narativních pramenů J. Jauernig zdařile propojuje s heraldickými a genealogickými prameny. Upozorňuje na význam spisu Tractatus de armis pro anglickou středověkou heraldiku a heraldickými prameny prohlubuje teorie o panovnické ideologii a propagandě, které vyplynuly již ze studia historiografických pramenů. Pokud jde o prameny genealogické, využil jejich specifický typ rozšířený kromě Británie snad pouze ve Francii, genealogické svitky, resp. genealogické diagramy. Pro svou analýzu si zvolil dva dosud

nepříliš využívané genealogické svitky, svitek Eduarda I. z konce 13. století a svitek Eduarda IV. z třetí čtvrtiny 15. století. Díky tomu mohl například konstatovat rozdílnou funkci Bruta ve zdůvodnění panovnické legitimacy oběma panovníky. Vlastnímu využití těchto pramenů pro panovnickou ideologii, konkrétně především pro prokázání panovnické legitimacy, předdeslal obecnou charakteristiku a typologické zařazení britských genealogií, které se vesměs neopírají o pokrevní příbuzenství, ale o státoprávní aspekt, když kladou důraz na kontinuitu vlády. – V panovnické linii jde tedy spíše o katalogy nežli genealogie, které však jsou ve vedlejších liniích doplněny o pokrevní příbuzné panovníků.

Analýza pramenů je zpracována zdařile. Výklad je srozumitelný. Práce má logické uspořádání, členění však není dosti zřetelné (viz zde níže), závěry jsou racionální. Poznámkový aparát je zpracován pečlivě, citace pramenů a literatury odpovídají zvyklostem oboru.

Jistým nedostatkem je jazyková úroveň práce, v níž se opakovaně objevují gramatické a písařské chyby (např. s. 3: víme o více než dvě stě rukopisech; diagramy sloužili; s. 11: Oproti Artušovy byla Brutovy věnována malá pozornost; z kronik vyplívá; s. 12: střípky o Brutovy, pramen o Brutovy, ukázat jeho roly, s třemi korunamy, atd. podobně i dále v textu; rovněž lenní holt – s. 49 3x), nejasné formulace (způsobené většinou chybějícími slovy), občas jsou chyby v latinských názvech pramenů (Annales Waverlia místo de Waverleia, Annales Londoniensis místo Londonienses – s. 65). Pro přehlednost by bylo vhodné zvýraznit členění práce a vyznačení jednotlivých kapitol a podkapitol (kapitoly samotné nemají názvy, pojmenované jsou pouze podkapitoly). Takto splývají s textem.

Výběr pramenů pro práci je dostatečně reprezentativní. Autor spolehlivě pracuje s pramennými texty, které v případě potřeby překládá do češtiny. Současně odpovědně využívá odbornou literaturu. Refletoval většinu relevantních prací. Vzhledem k širokému zájmu odborníků o prezentované téma by samozřejmě bylo možno využít i další práce (například studie Gerta Melvilla či bohatou literaturu ke kronice Geoffreya z Monmouthu), ale i tak je bibliografie reprezentativní.

Přínos práce spočívá především ve vyvození závěrů z dosud nedostatečně zpracovaných pramenů a tím i prohloubení a doplnění poznání sledované problematiky, čímž J. Jauernig splnil vytýčený cíl. Autor vyšel z výsledků předchozích badatelů, které ovšem nekriticky nepřejímá, vyjadřuje se k nim, doplňuje je či koriguje svými závěry vyvozenými z pramenů, ať už jde o logický výklad Brutova nebo Artušova erbu s třemi korunami, symbolickou rovinu Korunovačnického svitku Eduarda IV., nebo symboliku barev v tomtéž svitku.

Textová část disertace je účelně doplněna tabulkami, textovými a obrazovými přílohami a seznamem pramenů a literatury včetně elektronických zdrojů.

IV. Dotazy k obhajobě

Do jaké míry, eventuálně v jakých souvislostech, jsou v genealogických svitcích zachyceny ženy? – V kontinentálních genealogiích jsou uváděny zpravidla ty, které zprostředkovaly genealogickou posloupnost při změně dynastie, což anglické „genealogie“ zjevně

nepotřebovaly, dále ty, které „přinášely“ nová území, a – možná na prvním místě – světice. Je něco obdobného v anglických genealogiích?

V. Závěr

Vzhledem k uvedeným skutečnostem předběžně klasifikuji předloženou disertační práci jako *prospěl*.

V Praze, 14. srpna 2023.

Prof. PhD. Marie Bláhová, DrSc.